

Dialog o obecných tématech byl natočen v pondělí 24. října 2011 v dopoledních hodinách a hovor o ekologii v pondělí 14. listopadu 2011 v pracovně Miloše Mikolandy na Městském úřadě Poděbrady, náměstí Jiřího 20 / I v Poděbradech.

MS: *Vyjďeme z roku 1989. Čím pro vás bylo toto období a s ním spojené občanské aktivity? V jaké životní fázi jste se nacházel? Co jste od něj očekával a případně jak se ona očekávání naplnila?*

MM: Měl jsem v tomto období velká očekávání, byl jsem čerstvým třicátníkem. Snažil jsem se chopit příležitosti v tom smyslu, že v naší zemi konečně nastanou normální podmínky pro svobodný život, pro uplatnění v práci bez stranické příslušnosti, pro svobodné vyjadřování názorů, a tak bych mohl pokračovat dále. Pochopitelně jsem události sklonku roku 1989 přijal s velkým nadšením. V té době jsem již krátce bydlel po svém přestěhování v Poděbradech. Tím jsem byl dostatečně imunní vůči místním poměrům v tom smyslu, že jsem zde nebyl s nikým a s ničím svázán. Toto moje očekávání časů příštích bylo křišťálově čisté.

MS: *Jak by ne, vždyť jste byl v v Poděbradech, ve městě, kde se vyrábí olovnatý křišťál.*

MM: Ano, nebyl jsem ale bohužel v celospolečenské euforii schopen rozlišit některé skryté osobní zájmy jiných osob, které okamžitě nastupovaly s očekáváním této změny. Uvedu konkrétní případ, abych nemluvil pouze abstraktně. Byly připraveny plány na přestěhování Skláren Bohemia za město. I dnes soudím, že by to byl jednoznačně pozitivní prvek, kdyby tento zdroj znečištění byl vymístěn na okraj města. Bohužel do tohoto reálného procesu okamžikem revoluce vstoupily osobní zájmové faktory, které celý projekt, jenž byl připraven, zmařily. Proto dnes bohužel máme sklárny v centru města. S tím se musíme pochopitelně smířit, dnes již to nemá řešení a musíme s nemalými náklady likvidovat staré ekologické zátěže, které zde zůstaly. Tolik příklad z té nepříjemné stránky, kdy sametová revoluce ukončila pozitivní záměr. Na druhou stranu se neskutečně zlepšila řada věcí: možnost svodného cestování, vzdělávání, vstřebávání informací, které byly dříve nedostupné. To pochopitelně vnímám jednoznačně pozitivně.

MS: *Své mládí jste prožil v komunismu, neuvažoval jste náhodou o tom, že byste opustil tuto zemi?*

MM: O emigraci jsem uvažoval velmi často.

MS: *Vaše úvahy byly intenzivní ...*

MM: Mnoho mých kamarádů opustilo tuto komunistickou říši zla. Některým jsem aktivně pomáhal při opuštění republiky, s čímž jsem měl následně velké problémy a byl jsem z toho důvodu vyslýchán Státní bezpečností. Naštěstí to nevedlo k mému vyloučení ze studií, byť to bylo tenkrát opravdu na hraně. Plány na emigraci měly reálnou strukturu, ale převážily sociální faktory - rodina, rodiče.

... Komunismus ...

MS: *Jak přemýšlíte o komunismu jako o konceptu na uspořádání spravedlivé, beztrždní společnosti? Není to utopie a proti přirozenému směřování člověka?*

MM: O komunismu nepřemýšlím, nemám ho rád. Každý člověk je neopakovatelný originál, proto není možné uniformovat jeho konání a myšlení.

MS: *Jak se zpětně díváte na minulý režim? Lidé v této zemi v něm museli žít dvě generace, aby se s ním patřičným způsobem rozloučili. Jak se vám zapsal do mysli, do paměti a jak si myslíte, že ovlivnil chování lidí?*

MM: Minulý režim si dobře pamatuji, protože s jeho úskoky jsem se setkával velmi často. Býval jsem přesvědčen, že vím poměrně dost o tom, jaký tento režim je, a že jsem schopen orientovat se ve všech těch ohavnostech, která napáchal na myšlení občanů a na devastaci hospodářství. Po revoluci, když se člověk seznamoval již otevřeně s fakty o minulosti a dával si veškerá data do souvislostí, jsem zjistil, že jsem byl stále hodně naivní. Neviděl jsem v plném rozsahu všechny hrůzy režimu, kterých se komunisté a jejich posluhovači dopouštěli. Z tohoto důvodu se plně ztotožňuji se zákonem o protiprávnosti komunistického režimu, který jej definuje jako protiprávní, zavrženíhodný a říká, že všechny formy boje proti němu jakýmkoliv prostředky si zasluhují úctu. To si myslím i dnes.

MS: *Když toto říkáte, jste stoupencem těch Poděbradánů, kteří se postavili proti režimu a se zbraní v ruce šli bojovat proti němu? Narážím na Mašiny a jejich kolegy.*

MM: Ano, naprosto přesně.

MS: *Je možné považovat procesy kolem roku 1989 za jasné vyvrácení komunistické utopie a za vítězství liberální demokracie?*

MM: Nikoli. Tento proces bude trvat desítky let.

... Kontinuita komunistické strany ...

MS: *Co říkáte tomu, že komunistická strana pokračuje do dnešních dnů? Jde o to, že na počátku proměny společnosti byla hypotéza, že tato strana postupně vymře. Průměrný věk její členské základny vzrůstá, ale komunisté jsou zde pořád.*

MM: To je pochopitelně velmi nepříjemná záležitost. V průběhu procesů takzvané sametové revoluce pochopitelně řada prominentů bývalého režimu „ukořistila“ potřebné majetkové zdroje, ze kterých profitují do dnešních dnů. Politika je pouze ekonomický koncentrát. Domnívám se, a to je můj osobní názor, že komunistická strana nemohla být zrušena, protože byla schopna se vykoupit svými finančními zdroji. Řada předlistopadových funkcionářů se směle pustila do nejrůznějšího podnikání a zmnožování svého majetku, až dnes jsme schopni tyto aktivity zpětně vyhodnocovat. Proto nebylo možné tuto stranu nějakým způsobem vymazat z politické mapy. A to je špatně.

MS: *Ostatně jeden z čelných představitelů federální vlády Marián Čalfa třeba z této strany odešel.*

MM: Přesně tak.

MS: *Vnímáte její současné působení na politické scéně jako cosi negativního? Jsou lidé, kteří jsou shovívaví vůči komunistům. Ano, jsme v demokratické zemi, musíme respektovat i ty, kteří mají šrámy díky minulosti, mohou být v politice účastni. Nebo se strana měla zakázat?*

MM: Myslím si, že v politice nemají co dělat lidé, kteří na sobě mají šrámy minulosti. Neříkám, že každý z nás musel být odbojář jdoucí proti komunistům se zbraní, protože je to pochopitelně otázka odvahy a životního postoje. Na druhou stranu - komunistický režim nebyla nějaká konkrétní postava či fyzický objekt. Režim ztělesňovali konkrétní lidé, ale i mlčící většina. Osobně jsem velice znechucen, když některému z politiků nebo aktérů veřejného života je položena otázka na jeho angažmá v bývalých mocenských strukturách KSČ a ten člověk odpoví, že tam byl, protože chtěl pracovat ve svém oboru, a nezbylo mu nic jiného než do komunistické strany vstoupit. Jde o „křivocharakterní“ přístup, který odsuzuji.

MS: *Ano, člověk možná ví, kam směřujete. Někdo se mohl mýlit. Jsou lidé, intelektuálové jako František Halas, Vítězslav Nezval, Jaroslav Seifert - ti viděli v této ideologii cosi „spásného“.*

MM: S tímto vaším názorem budu polemizovat, protože to by mohlo být omluvou v padesátých letech, kdy mnohdy šlo o život. Tam člověk mohl kolaborovat z důvodu existenční záchrany. V padesátých letech to byla otázka života a smrti. Tam dokážu pochopitelně akceptovat, že člověk vstoupil do komunistické strany, aby jeho rodina zůstala naživu a měla co jíst. To byla principiální záležitost. Jestliže ale v sedmdesátých, osmdesátých letech někdo vstoupil do KSČ proto, aby mohl vykonávat svou práci, považuji to za hanebnou kolaboraci. Mohu hovořit konkrétně sám o sobě. Když jsem dokončil studia, měl jsem možnost pokračovat ve vědecké práci, podmínkou byl vstup do KSČ. To jsem pochopitelně odmítl a ve své další kariéře jsem pokračoval jako geolog v maríngotce u lesa. Hodnotím-li toto zpětně, byl jsem vnitřně šťastný člověk. Považuji to za správné rozhodnutí. Odsuzuji to, jestliže se někdo stal členem KSČ a přísluhovačem minulého režimu z důvodu, aby mohl cestovat do zahraničí, aby mohl vykonávat svou práci. To je v rozporu s mým přesvědčením.

MS: *Tím poukazujete na fakt, že by se člověk neměl ohnout, pokud mu bezprostředně nehrozí smrt. Jestliže zde chci žít, je vhodné raději vzít podřadnou práci. Na druhou stranu, poté co se chci realizovat, jediné tak, že překročím hranice. To vše, protože jsem si snažil zachovat svou identitu?*

MM: Ano. I zdánlivě podřadná práce může člověka učinit šťastným. Příkladů je bezpočet.

MS: *Nu, ale takových lidí není mnoho. Může být člověku, který vstoupil do strany, „udělen“ pardon? Jsou lidé, kteří tam šli z důvodu kariéry, ale po roce 1989 nemohli vykonávat svou profesi díky „stigmatu“ z minulosti. Takový člověk říká: „Promiňte, chyboval jsem ...“*

MM: Pochopitelně, že takového člověka nebudeme věšet na strom, ale neměl by zastávat vrcholné funkce v tomto státě. Pokud vezmu konkrétní příklady, namátkou mi blikl hlavou Pavel Telička. Pokud si pamatujete, ...

MS: *... byl to eurokomisař a hlavní vyjednavč České republiky v EU.*

MM: Ano, to je příklad člověka zatíženého kolaborací s minulým režimem formou členství v KSČ. Neupírám mu profesní zdatnost. Takový člověk ale nemůže být reprezentantem našeho státu v takto důležité funkci. Byl členem zákonem definované opovrženímhodné organizace.

MS: *Člověk se může setkat s postojem, že nejsou lidé. Vezměme si rok 1989, kdy moc spadla nečekaně disidentům do rukou. Kdyby se všichni lidé spojení s minulým režimem „vyházeli“, nebude stát fungovat v potřebném rozsahu.*

MM: Tento názor nesdílím. Ve společnosti žilo a žije mnoho slušných a schopných lidí.

... Lustrace ...

MS: *Dobrá, myslíte si, že například lustrace byly správným řešením? Lidé tak dostali červenou pro výkon některých funkcí ve státě.*

MM: Myšlenka lustrace byla asi správná. Pokud jsem informován, v podobném duchu lustrovali v Německu kolaboranty ze Stassi. V zásadě s aplikací tohoto procesu souhlasím. Pochopitelně známe i případy, kdy si soudruh mohl své negativní lustrační osvědčení zakoupit. Je otázkou, do jaké míry byl systém spolehlivě nastaven a kontrolován.

... Revoluční čas ...

MS: *Soudíte, že rychlé předání moci komunisty byl jeden z hlavních důvodů, proč revoluce dostala*

adjektivum sametová? Zkrátka došlo k předání moci. Lidé, kteří ji drželi, se jí rychle „vzdali“. Jak si vysvětlujete příčinu této rychlosti, sametovosti a ústupu starého režimu? Moc byla předána lidem, z nichž někteří jsou v politice do dnešních dnů.

MM: Na to je těžká odpověď, na to dodnes hledají historici odpověď. Samet nespadol z nebe. Byl to nepochybně logický důsledek procesu všech demokratizačních snah ve střední a východní Evropě. Bolševici museli vědět, že končí. Podle mého soukromého názoru, klíčovou otázkou zborcení komunistického systému ve střední Evropě bylo umožnění občanům NDR překročit hranici z Maďarska do Rakouska. Zde vznikl legální „bypass“, možná trhlina v železné oponě a poté byl celý systém již konzistentně neudržitelný. Když pak občané NDR vzali útokem západoněmeckou ambasádu v Praze, byl to již takový dílčí, malý krok. Myslím si, že rozhodujícím okamžikem byla penetrace železné opony na maďarsko - rakouské hranici.

... Demokracie, politika ...

MS: *Posuňme se dále. Jak uvažujete o politice, o demokracii? Člověk je tvor společenský a jednou ze snah je i péče o obec, kde působí.*

MM: To je široké téma, na které neumím odpovědět v celé šíři záběru. Bohužel demokracie nebyla dosud překonána lepší technikou vzájemné interakce člověk - společnost. Pokud místní občané spravují svoji obec formou místní samosprávy, je to nepochybně ten správný mechanismus.

MS: *Mnohdy se člověk setkává s první republikou jako inspiračním vzorem ... Je to oprávněné?*

MM: Těžko říci, tuto dobu znám jen střípkovitě z historických pramenů. Osobně považuji vznik samostatné republiky v roce 1918 za chybu. Ne pouze proto, jsme ztratili Alpy či přístup k moři, ale proto, že bychom dnes byli větším a silnějším hráčem na poli evropské politiky. Respektuji, že tento můj názor nebude všeobecně akceptován jako správný.

MS: *Soudíte, že každý člověk by se měl zajímat, co se kolem něj děje? Jde o to, že v minulosti byli lidé převážně pasivní, neměli možnost se uplatnit, po roce 1989 je to zřejmě jiné.*

MM: Občané by se měli přiměřeně svým možnostem časovým, odborným či zdravotním angažovat ve věcech veřejných, byť i poradenstvím v oboru, disciplíně, které rozumí. To v současnosti postrádáme. Upřímně řečeno, příliš nemám rád názory typu: „Mělo by se ...“ a jiné. Nechtě člověk přiloží ruku k dílu, kritizovat je snadné, ale jen aktivní práce přináší ovoce.

MS: *Jestliže člověk žije v obci, měl by asi občas docházet na zasedání města, měl by znát své zastupitele. Pokud se mu cosi nelíbí, měl by vytvořit petici, aby upozornil na omyly, které dané exekutivní těleso udělalo.*

MM: Určitě. Spravování věcí veřejných se nepochybně dá dělat kultivovaně a tvůrčím způsobem ku prospěchu všech občanů dané obce. Jen namátkou: V minulý týden, tedy v polovině října 2011, jsem zachytil informaci o starostovi v jedné obci v České republice, který je v úřadě nepřetržitě šesté volební období, to znamená přes 20 let. Občané jej stále volí. Myslím si, že je to fenomén, kdy nepochybně starosta hájí zájmy občanů tak, že jsou s jeho prací ve většině spokojeni. Výkon veřejné služby lze dělat korektně a slušně. Občané se mohou do toho zapojit nejrůznějšími způsoby - formou občanských iniciativ, ekologickými aktivitami, prací v komisích.

MS: *Vám spojení „občanská společnost“ říká asi hodně, pokud toto uvádíte. Politik, který je v úřadu, by měl mít zájem, aby měl zpětné zrcátko od lidí, na něž rozhodnutí radnice či jiného orgánu dopadne. Jak se díváte na Václava Klause, jenž sílu občanské společnosti neuznává?*

MM: Z mého pohledu to není správné. Je to těžké, ale zastávám názor, že pokud se udělá nějaké rozhodnutí či se realizuje jakýkoliv záměr, který má posloužit určité skupině obyvatel, nesmí to být v žádném případě na úkor jiné skupiny obyvatel. Řeknu konkrétní případ. Například nyní byl v Poděbradech vypracován projekt, na nějž byla přislíbena dotace, týkal se velkokapacitního parkování blízko nádraží. Byl to záměr, který by velké skupině občanů umožnil parkovat a vyřešil by jejich problémy s parkováním. Samozřejmě, byla neméně významná skupina obyvatel, které by tento projekt zkomplikoval život z hlediska ...

MS: ... kvality životního prostředí, ...

MM: ... hluku, zvýšené dopravy, prašnosti a tak dále. Z tohoto důvodu bylo po vyslechnutí obou stran od tohoto záměru odstoupeno. To znamená, že prosazování zájmů na úkor druhého není možné. Je potřeba jít cestou, kdy výhoda převáží.

MS: *V minulosti se neuplatňoval takovýto přístup. Minulý režim preferoval určitou skupinu lidí. Se škodami, které způsobil, se vypořádáváme do dnešních dnů. Těmi škodami myslím ekologické škody.*

... Demokracie a západní svět ...

MS: *Popojďme dále. Zřejmě se shodneme, že demokracie je běžným politickým uspořádáním západního světa. Je podle vás dostatečně efektivní? Přijali jsme ji však jako Češi? Jak vnímáte stav demokracie v této republice?*

MM: Vnímám to se smíšenými pocity, abych odpověděl tak, jak to cítím. Opakuji, nic lepšího, než je stávající demokratický systém založený na pluralitě politických stran, na pluralitě názorů, euroamerická civilizace zatím nevymyslela. Pochopitelně to má svá úskalí. V praxi se setkáváme se zneužitím moci, kdy ekonomický zločin prorůstá do nejvyšších pater politiky a zpětně ovlivňuje politické dění. Je to uzavřený kolotoč. Je velmi obtížné z toho nalézt cestu ven. To se netýká pouze České republiky, to se týká celé proamerické civilizace, někde více a někde méně. Bohužel i s těmi negativními faktory jsme se dokázali velmi rychle sblížit. To bohužel negativně ovlivňuje celé dění ve společnosti.

MS: *Jinými slovy, máme formální systém demokracie - máme volby, máme svobodu vyjadřování, nikdo nás za naše názory nemůže zavřít. Druhou částí demokracie jsou lidé, kvalita diskuse a vzájemného naslouchání pokud možno znalých lidí. Sice se do diskuse může zapojit i „neználek“, ovšem to poté celý proces rozhodování brzdí. Jak vnímáte element člověka v demokracii? Zřejmě je nezastupitelný?*

MM: Musíme pochopitelně vyjít toho, že každý člověk je originál, těžko budou dva lidé úplně stejní a shodných názorů. Pochopitelně je to o dohodě, hledání styčných bodů, byť to není vždy úplně snadné. Takto je lidská civilizace nastavena. Je potřeba, aby prosazování svobody jednoho jedince nebylo na úkor druhého.

... Ekologie - péče o životní prostředí ...

MS: *Nyní bych se obrátil na pole vašeho působení, a to je otázka životního prostředí. Jaká byla péče o životní prostředí v době před rokem 1989? Když si člověk procházel média, setkával se s protesty lidí, kteří žili v silně průmyslových zónách, jednalo se o sever Čech, sever Moravy. Jak jste to vnímal? Byl režim ochotný připouštět, že se zde dělá cosi proti životnímu prostředí?*

MM: Ano, myslím si, že tato problematika byla ve dvou rovinách. Řada věcí se dělala v rozporu se zájmy ochrany životního prostředí. Tím mám v prvé řadě na mysli průmyslové provozy, kdy za účelem splnění nějakých stranicky stanovených plánů se muselo pracovat, odvádět výsledky a na

ochranu životního prostředí se příliš mnoho nehledělo. Uvedu jeden malý konkrétní případ. Například rafinerie v České republice své odpady z rafinace ukládaly volně do přírody – ať již to bylo Paramo, či Koramo. To se týkalo ropy. Mohu říci i příklad z Poděbrad, kdy sklárny Bohemia své neutralizační kaly s extrémním obsahem arsenu vyvážely za Poděbrady do nejbližší obce – Opočnice a tam je vylévaly do prostoru bývalé těžebny cihlářské hlíny. S otřesnými následky těchto činů se pochopitelně vyrovnáváme do dnešních dnů, a to nepříliš úspěšně. To znamená, že jsem vnímal tyto věci velmi negativně. Na druhou stranu je nutné dodat, že ne úplně všechno bylo v tak katastrofálním stavu. Samozřejmě, odpor části veřejnosti proti bolševikům byl naprosto legitimní. Některé věci, které byly kritizovány, nebyly tak strašné. V mnoha ohledech jsme za vysněným Západem nebyli pozadu, co se kvality potravin týče, ne vždy tedy protesty proti tomu byly oprávněné.

MS: *Dá se říci, že ekologie byla nadstavbou hospodářství. Tedy bylo nutné, aby fungovalo hospodářství, byť plán se neplnil. Či lépe – šlo to tak daleko, že otázky ekologie a ochrany životního prostředí se „obětovaly“ danému plánu?*

MM: V té době ano, byť to mělo určité limity. Nemyslím si, že to zde vypadalo podobně jako dnes v Číně, kde se tekuté odpady vypouštějí rovnou do řek, abych užil poznatků ze současnosti. Z čínských textilií, které se u nás prodávají, po prvním vyprání odchází osmdesát procent jedovatých barviv s odpadními vodami z praček přímo do řek. V Číně vypouštějí odpadní vody z výrobního provozu přímo do řek a v nich pak nacházíme geneticky poškozenou faunu. Řekl bych, že až tak dramatické to zde nebylo.

MS: *Čím si vysvětlujete skutečnost, že najednou člověk opustil péči o životní prostředí a snažil se rychle stavět, rozvíjet místo toho, aby k přírodě přistupoval s pokorou, jelikož sám je její součástí? Proč zde byl extenzivní rozvoj místo intenzivního? Proč člověk neuvažoval tak, že co dobrého do přírody investuje, to se mu v dobrém navrátí? Byla zde asi pýcha ... Ano, my jsme již rozluštili, jak příroda pracuje, a patřičně si ji podmaníme. Poručíme větru dešti, hlásali komunisté. Není náhodou takovéto uvažování z dnešního pohledu bytostně scestné?*

MM: Jistě ne scestné. Příčina byla v tom, že bolševik razil heslo, které jste zmínil. Poručíme větru dešti a s nějakými ekologickými problémy se samozřejmě dokážeme vypořádat. Byla v tom jistě pýcha, byla v tom stranicky prosazovaná snaha plnit plány ke světlým zitrkům, které zde měly nastat. Myslím si, že nějaké věci z této oblasti si stranické vedení státu uvědomovalo a částečně byly známy i veřejnosti, například znečištěný prostor severních Čech, jako je Ústecko, Mostecko. I tam za minulého režimu bylo například pro mladé absolventy vysokých škol možné získat byt a úplně bez problémů, protože do těchto míst nikdo nechtěl. Informace k dispozici byly.

MS: *Žádný soudně myslící člověk by tam normálně nešel. Jedinou možností pro režim byly umístěnky a znásilnění svobodných voleb českých občanů.*

... Výchozí bod ...

MS: *Co podle vás byl hlavní problém v oblasti životního prostředí? Kde začít v oblasti vody, vzduchu?*

MM: Myslím si, že to bylo komplexní. Například lze říci, že závažné byly problémy s vypouštěním odpadních vod, s emisemi škodlivých látek. Víme, že po revoluci vznikaly velké projekty na odsíření elektráren, protože škodlivé emise se velmi negativně podepsaly na vegetaci našich pohraničních hor, kde to vypadalo velice drsně. Do dnešní doby se tam s tím potýkáme. Pochopitelně, i neexistence či značná benevolence v limitech pro vypouštění škodlivých látek do řek udělala své. Je známým faktem, že teprve poté, co se tento problém začal řešit, počala se zlepšovat kvalita vody v našich řekách. Navraceli se do nich vodní živočichové, kteří tam řadu let nebyli. Problém byl

komplexní.

MS: *Jak jste se díval na teze Václava Klause, že dominantou má být trh a ten má možnost „vyřešit“ i ekologické problémy? Na ekologii si musíme „vydělat“ a teprve poté se budeme moci zabývat otázkou ochrany životního prostředí. Ne nadarmo se říká, že ekologie je pro něj pomyslnou třesničkou na dortu. Jak vnímáte jeho uvažování o této oblasti?*

MM: Domnívám se, že toto je chybná myšlenka, protože nelze vydělávat neekologicky a ze zisku poté platit „zekologičtění“ našeho výrobního prostoru. To musí jít současně. Pochopitelně, ekologická opatření, která výrobu a provoz doprovázejí, jsou z hlediska hospodaření firem ztrátová. To znamená, že jsou to investice, které snižují firmám jejich zisky. Ne každý dělá rád cosi nad rámec toho, co je striktně uloženo zákonem, jelikož proč by to dělal. Na druhou stranu je fakt, že významné společnosti používají svou přidanou hodnotu na ekologii i jako marketingový tah a snaží se zlepšit obraz své společnosti.

MS: *Podívejte se, spotřebitelé, chováme se „ekologicky“, nakupujte naše produkty.*

MM: Nyní je otázkou, do jaké míry je to skutečně výrazný přínos, a do jaké míry je to pouze marketingový tah.

MS: *To poté záleží na odpovědnosti těch, kdo konají.*

... Investice do ekologie ...

MS: *Obrátme list. Jak se díváte na příspěvky, platby do oblasti životního prostředí? Soudíte, že Češi přispívají málo, či hodně? Kdyby se tam dalo více, nebudou prostředky využity s patřičnou efektivitou a bylo by to jejich mrhání? Ve statistikách člověk může nalézt asi 1,5 procenta hrubého domácího produktu. Je to zlomek toho, co jde na sociální transfery, na školství.*

MM: Domnívám se, v současné době je tato problematika ošetřena přiměřeně dobře. Výsledky se samozřejmě dostávají a domnívám se, že i vzhledem k tomu, že všechny oblasti ochrany životního prostředí jsou legislativně svázány s unijními předpisy, výrazně nevybočujeme. Otázka ve srovnání s jinými zeměmi – mimo Evropu – je ošetřena přiměřeně.

MS: *Zmínil jste Evropskou unii. Řekl byste, že vstup do této organizace znamenal výraznou „revoluci“ v legislativě a v následném uplatnění daných standardů, které jsou v ní běžné?*

MM: Soudím, že je tomu tak a dané standardy jsou uplatňovány dobře. Pokud bych měl říct svůj osobní názor, uvedl bych dva případy: Jedna oblast se týká problematiky, kterou se sám zabývám. Jedná se o otázku čistoty vypouštěných odpadních vod do řek, kdy požadavky na kvalitu vypouštěných vod jsou tak vysoké a kvalita vypouštěných vod je dobrá, že poté, co jsou tyto vody vypouštěny do řek, kvalita se ztrácí. Jinými slovy, kvalita vody ve vodotečích je horší než kvalita vod na výtoku z čistíren.

MS: *To je ale paradoxní? Člověk by možná očekával, že tomu bude opačně.*

MM: Ano, na druhou stranu mě poměrně zneklidňují a rozčilují zprávy o tom, jak řada západoevropských společností dováží do České republiky nekvalitní potraviny, pokud oblast potravin budeme brát jako složku životního prostředí. Je zneklidňující, že potraviny, jejichž parametry nevyhoví v řadě západních zemí, se dovezou do východní Evropy, kde občané za zvýšenou, a někdy za sníženou cenu tyto nekvalitní potraviny koupí a zkonsumují.

MS: *Dá se říci, že z postkomunistických zemí se stává nepěkné potravinové smetiště?*

MM: Přesně tak, to jste pojmenoval naprosto brilantně.

MS: *Čím to? Jaké je to divné uvažování. My si necháme to dobré – a to, co neodpovídá našim standardům, dáme pryč. Čím si toto vysvětlujete?*

MM: Vysvětluji si to diskriminujícími subvencemi pro zemědělskou produkci v naší zemi ve srovnání se západní Evropou. Náš producent je sice schopen požadovanou kvalitu vyrobit, ale není ji schopen dodat na trh a prodat.

MS: *Za vším hledej evropské, a nejen evropské dotace ...*

MM: Přesně tak.

MS: *Štědrá zemědělská politika ze strany Evropské unie.*

MM: Souhlasím.

... Automobilismus a kontexty ...

MS: *Češi po roce 1989 využili možnosti, obnovili a rozšířili svůj automobilový park – a to jak pro osobní, tak nákladní dopravu. Jak se díváte na fenomén automobilové dopravy? Jeho konkurentem je doprava železniční, lodní ... Češi jsou ve středu Evropy a přes naši republiku je tranzit, jsme důležitým prostředníkem mezi Východem a Západem.*

MM: Pokud bych to měl postupně rozklíčovat a počal osobní dopravou, je to problém, jenž je spjat s fenoménem doby, která je velmi hektická, lidé spěchají, naše populace je líná, zhýčkaná. Bohužel jsme v tomto dohonili západní svět. Mě například šokovalo, když jsem chvíli pobýval ve Spojených státech, že tam v řadě měst ani nejsou chodníky, protože se tam nepředpokládá, že by občan šel pěšky. Tam se lidé pohybují zásadně autem. Bohužel to je doprovodný negativní jev konzumní společnosti, kdy člověk jede autem nakoupit, jede autem do práce, jede autem vyřídit jakoukoliv maličkost. Osobně se sám do jisté míry chovám podobně, nicméně pokud jezdím na delší vzdálenosti, a to myslím i do Prahy, preferuji, jestli je to trochu možné, vlak, protože to má řadu výhod. Když nic jiného, mohu v něm spát, nebo si mohu číst, mohu si vyřizovat obchodní záležitosti. Je to podstatně příjemnější. Druhou věcí je nákladní doprava. To je fenomén, který je spjatý s rozvojem hospodářství s potřebou přepravovat zboží, ...

MS: *... s rychlostí přepravy.*

MM: Když jsem již uvedl případ Spojených států, naprostá většina zboží se tam přepravuje kamiony. Byly pokusy o regulaci této dopravy, automobilové společnosti ale šly do stávek, demonstrací s transparenty: „Without Trucks America stops“.

MS: *Zkrátka – bez nich se Amerika asi neobejde.*

MM: Bohužel je to negativní doprovodný jev dynamické, rozvíjející společnosti na konzumní bázi.

MS: *Nu, člověk má možnost vícero pohledů. Minimálně se na svou existenci dívat krátkodobě, nebo dlouhodobě. Myslím si: chce-li zde člověk existovat, musí se podle toho chovat. Podívejme se na Švýcarsko, to se chová ke své přírodě trochu jinak, že?*

MM: Bohužel v naší společnosti převládají krátkodobá hlediska. Lidé realizují strategii: „Po mně potopa“. Lidé se nezajímají, co bude za 10 let, potřebují letošní rok vydělat a poté se to tento rok vyřeší. Samozřejmě, toto je špatná cesta, ale bohužel člověk dnešní doby se takto chová.

... Otázka svobody a vzdoru proti systému ...

MS: *Dobrá, ale není mu náhodou brána svoboda? Mnozí mohou uvažovat tak, že je zde volba: Buď půjdeš s námi, nebo jdi do lesů, využiješ to, co ti nabízí tato společnost, civilizace. Nestává se člověk rukojmím místo toho, aby byl svobodný? Nemusí se náhodou podříditi většině, třebaže alternativy jsou výhodnější?*

MM: Stává se rukojmím. V tomto máte pravdu. Uvedu vám jeden takový příklad. Před několika lety jsem měl v rukou projekt na chov drůbeže s produkcí kuřecího masa. Když jsem si projekt procházel, fascinovalo mě tam, že byla přesně dána střední délka doby života kuřete. Ta byla dána v hodinách. Kuře byl biologicko-chemický produkt, kdy pokud by život kuřete byl o několik hodin kratší, společnost by nebyla „konkurenceschopná“. Tím pádem by neměla nárok se udržet na trhu. To je odpověď na vaši otázku svobody. Člověk je vrhán do otroctví. Má dvě možnosti, buď se tomu podřídí a bude úspěšný, anebo půjde proti trendu a na trhu se takzvaně „neuchytí“.

MS: *Soudíte, že by člověk měl být patřičně vychováván k tomu, aby se rozhlížel, co je kolem něho, aby dokázal tomu, co jej obklopuje, patřičně vzdorovat? To proto, že se člověk jinak stává otrokem. Mnohdy plní bezmyšlenkovitě příkazy těch, kteří jsou krátkozrací.*

MM: Na to je těžká odpověď. Můj náhled na věc je podobný jako váš. Pochopitelně, tento postoj je krátkozraký a člověku se to vrátí. Pokud to vztáhneme k prostředí, z kterého pocházím, má určitou samočisticí schopnost, schopnost regenerace, ale pochopitelně jen do určité míry.

... Globální řízení ...

MS: *Ještě bych položil tuto otázku: Domníváte se, že je možné utvořit globální řízení? Takový Václav Mezřický, právník z Univerzity Karlovy, soudí, že otázky přírody a uspořádání světa již nejsou doménou určitého člověka, jednotlivce. To proto, že konání člověka má vliv na celek.*

MM: Pochopitelně. Jednání každého jedince se projeví v celku.

MS: *Mně šlo o to, zdali jsou pro to nutné speciální instituce, které by měly vynucovat, či alespoň doporučovat všeobecně přijímané standardy. V devadesátých letech zde byl Kjótský protokol. Je otázka, zda dokumenty, které analyzují a vyžadují patřičné chování, nenarušují suverenitu států. Jsou lidé, kteří se jí rádi vzdají ve prospěch nadnárodního společenství, a jsou mezi námi ti, kteří proti tomu brojí, protestují a nelíbí se jim to.*

MM: Myslím si, že obrana životního prostředí může jít dvojím způsobem. Jednak cestou, o které hovoříte vy. To znamená cestou nadnárodních společností, které vydávají stanoviska, jež jsou následně zakotvena v příslušných legislativách jednotlivých států. Věřme tomu, že tyto kroky jsou uvedeny v život po důkladných vědeckých studiích. Jedná se pochopitelně o jednu z cest, byť na dlouhé lokte, ale je to cesta k řešení. Domnívám se však, že je zde možná i druhá cesta zespodu, kdy i aktivita občanské společnosti může řadu věcí podpořit. Pokud mohu uvést jeden konkrétní případ, v současné době například v Litoměřicích se občané bouří proti tomu, aby jim tam vozili granulovaný kal z ostravských lagun, kdy je sledován komerční zájem. Jedná se o zakázku v rozmezí dvou miliard korun. To již je pro komerční společnosti dost velké sousto, aby se snažily minimalizovat náklady a maximalizovat zisk. To vše v situaci, až občané řekli dost. Minimálně zde nastává situace, kdy je potřeba celý proces znovu prověřit, zdali tam nedochází k ohrožení životního prostředí. To je druhá

cesta ze strany uvědomělé občanské společnosti, jejíž argumenty nemusí být až tak odborně podložené, ovšem je promptní, je rychlá, může vést k cíli v podstatě lépe než vámi zmiňovaný Kjótský protokol.

MS: *Když síly působí svrchu, zdola, je šance za změnu. Máme-li vizi, jak by to mohlo být, a poté se lidé z jednotlivých končin spojí, aby životní prostředí, v němž žijí, nebylo narušováno.*

MM: S tím se dá jen souhlasit.

MS: *Dá se také zmínit dálniční obchvat Plzně, tam ekologové dělali velké obtíže, bylo společenské pozdvižení. Stejně se to týká elektrárny Temelín. Člověk by rozhodně neměl sedět se založenýma rukama, ale měl by se snažit, aby ve svém prostředí byl schopen realizovat záměry, aby nebyl pouze pasivním příjemcem, ale stal se aktivním činitelem.*

... Ekologie na maloměstě ...

MS: *Rád bych se zeptal na ekologii na našem maloměstě. Již v úvodu jste zmínil, že komunistický režim zde měl velké plány se sklárnami. Ty bohužel, možná bohudík nebyly realizovány. Také zde byly ekologické zátěže. Poděbrady jsou lázeňským městem a zřejmě by společností, které zde působí, měly o lázeňství patřičně „pečovat“. Kdyby tomu tak nebylo, neměly by Poděbrady dobrou vodu, jež toto město široko daleko proslavila.*

MM: Největším ekologickým problémem v Poděbradech či starou ekologickou zátěží jsou sklárny Bohemia. Zde bohužel došlo k tomu, že sametová revoluce zabrzdila nápravu škod, které zde byly v minulosti napáchány. Jedná se o velkou kontaminaci podzemních vod fluoridy a těžkými kovy, což jsou druhotné produkty výrobního procesu při výrobě a zpracování skla. Sklárny stojí tam, kde byly historicky založeny, tedy na tehdejší okraji města. Pochopitelně je město „pohltilo“ do svého středu v rámci své historické expanze. Následně byly připraveny projektové plány na vymístění této továrny do prostoru Koutecká, tedy za dnešní město. Vše bylo hotovo, projektová dokumentace byla hotová, Byly provedeny výkupy pozemků. Bohužel revoluce tento proces zastavila, a to z toho důvodu, že vše, co bylo vyprojektováno za minulého režimu, bylo a priori považováno za špatné. Zde bohužel tomu bylo právě naopak. Vstoupily do toho osobní zájmy, které tento projekt zhatily. Jednalo se o osobní zájmy osob, které nechtěly, aby sklárna byla situována do prostoru Koutecká, byť by to bylo pro město ekologickým přínosem. Proces se zastavil a již se nikdy neobnovil a myslím si, že se již nikdy neobnoví. To má za následek, že nám sklárna zůstala uprostřed města. Staré ekologické zátěže, kontaminace podzemních vod se řeší, spadá to do problematiky starých ekologických zátěží, jež vznikly před privatizací. To znamená, že to patří mezi problémy, u nichž se stát zavázal jako garant k financování odborného odstranění těchto ekologických zátěží. Byla tam provedena řada prací, které byly velmi finančně nákladné. Nepochybně, výsledky byly dobré. Pochopitelně rozsah znečištění je takový, že se to bezezbytku odstranit nedá.

MS: *To znamená, že si lidé trochu přibouchli dveře, když odmítli záměr vymístění?*

MM: Přesně jste to řekl.

MS: *Též se můžeme tázat, kdo by měl zájem o bývalý prostor skláren, jenž by po odstěhování výroby skla byl opuštěn. Oživil by prostor, v němž se vyrábělo sklo?*

MM: Bohužel to nedokážu odhadnout a netroufám si o tom spekulovat, zkrátka nevím. Jistě chybou bylo, že se proces nepodařilo dotáhnout do konce. Jak by se situace vyvíjela dále, těžko říci. Možná by odstranění ekologických zátěží bylo snazší. Nedokážu to však v globálu posoudit.

MS: *S tímto tématem je spojen i čas. Za jak dlouho předpokládáte, že dojde k nápravě ekologických*

škod, které jsou spjaty s rokem 1989?

MM: Domníváte se v rámci České republiky?

MS: *Nejen, ale třeba hlavně v Poděbradech.*

MM: Z hlediska finančních garancí, k nimž se stát zavázal, nejsme ani v polovině. Proces je finančně náročný, časově náročný. To byly dva faktory, které rozhodly o tom zkusit takzvaný ekotendr, tedy super zakázku jednomu dodavateli, jenž by to vše odstranil. Bohužel se kloním k tomu, že tento způsob řešení by vedl k mnoha korupčním krokům a ekonomický faktor by převážil nad výsledkem. Osobně, jelikož mám k tomuto procesu blízko, schvaluji, aby se tyto práce realizovaly postupně tak, jako se to dělalo doposud. Jak jsem uvedl, provádí se to více jak 20 let, a nejsme ještě v polovině. To znamená, že klidně můžeme počítat, že dalších dvacet let to bude trvat. Jak dlouho budou sanační procesy trvat v Poděbradech, závisí pochopitelně na tom, jak budou, či nebudou uvolňovány finanční prostředky na jejich dokončení ve zdejší lokalitě, protože zátěží v rámci celého státu jsou stovky a má to určité priority, kdy Poděbrady nepochybně nejsou na prvním místě. Bude záležet, jak se celý proces bude odvíjet dále. To proto, že v souvislosti s přípravou ekotendru se veškeré zadávání dalších státních zakázek zastavilo a nyní bude potřeba daný proces znovu rozjet.

MS: *Doufejme a přejme si, aby tomu tak bylo. Děkuji vám.*